

आता 'व्यवसाय शिक्षणा'चेही स्वतंत्र विद्यापीठ !

पुणे, १ जुलै/प्रतिनिधी

व्यावसायिक शिक्षण व प्रशिक्षणाच्या (व्होकेशनल एज्युकेशन अँड ट्रेनिंग) माध्यमातून प्रशिक्षित मनुष्यबळाच्या निर्मितीसाठी राज्यात आता स्वतंत्र व्यवसाय शिक्षण विद्यापीठाची स्थापना करण्याची शिफारस करण्यात आली आहे. त्याचा मसुदाही राज्य सरकारला सुपूर्द करण्यात आला आहे. व्यावसायिक अभ्यासक्रम आणि प्रशिक्षणाचा स्वतंत्र कायदाच अस्तित्वात आणून त्याची अंमलबजावणी करावी, विविध अभ्यासक्रमांच्या नियमनासाठी आयोगही स्थापन करावा, या शिफारशी सरकारला करण्यात आल्या आहेत.

केंद्र सरकारने स्थापलेल्या राष्ट्रीय कौशल्य विकसन मोहिमेंतर्गत देशाला येत्या काळात ५० कोटी रोजगारक्षम मनुष्यबळाची गरज भासणार आहे. त्या धर्तीवर राज्यात व्यावसायिक अभ्यासक्रमात कोणत्या सुधारणा करता येतील, त्यात नव्याने कोणता बदल करता येईल याबाबत सिंबायोसिस सेंटर फॉर डिस्टन्स लर्निंगच्या संचालिका स्वाती मुजुमदार यांच्या अध्यक्षतेखाली ११ सदस्यांची समिती तंत्रशिक्षण खात्याने नियुक्त केली होती. श्रीलंका, जर्मनी, चीन, ऑस्ट्रेलिया येथील व्यवसाय शिक्षणाचा अभ्यास समितीने केला. त्यानंतर राज्यात कोणत्या प्रकारच्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमाची गरज आहे, याच्या सरकारला शिफारशी केल्या आहेत. मुजुमदार यांनी तयार केलेला अहवाल, व्यावसायिक शिक्षणाच्या विद्यापीठाचा कायदा, व्यावसायिक शिक्षण व प्रशिक्षण कायद्याचा मसुदा उच्च व तंत्रशिक्षणमंत्री राजेश टोपे यांच्याकडे पुण्यात आज सुपूर्द केला. त्यासंदर्भात टोपे यांनी पत्रकार परिषदेत अहवालाची माहिती दिली.

“राज्यात आठवी, नववी, दहावीमध्येच

व्यावसायिक अभ्यासक्रमाचा नव्याने समावेश करण्यात येणार आहे. अकरावी, बारावीतही याचे शिक्षण देण्यात येईल. त्यामुळे दहावी- बारावीनंतर विद्यार्थ्याला थेट व्यावसायिक शिक्षणाचे प्रमाणपत्र देण्यात येईल. सध्या व्होकेशनलचे विषय घेऊन बारावी होणारा विद्यार्थी विज्ञान शाखेच्या विद्यार्थ्याबरोबर समजला जात नाही. मात्र नव्या

५० कोटी रोजगारक्षम मनुष्यबळाची देशाला गरज

आठवीपासूनच करणार अभ्यासक्रमात समावेश

बारावीनंतर कोणत्याही शाखेत प्रवेशाची मुभा

शिफारशीनुसार या दोन्ही शाखेचे विद्यार्थी हे समकक्ष समजले जातील. बारावीच्या वर्गात व्यवसाय शिक्षणाचा विषय घेणाऱ्या विद्यार्थ्याला कोणत्याही सीईटीसाठी बसता येत नाही. त्यामुळे त्यांना महाविद्यालय किंवा विद्यापीठात पदवीसाठी प्रवेश मिळणे अशक्य असते. या विद्यार्थ्यांना कला, वाणिज्य शाखेकडे जाण्याशिवाय पर्याय राहत नाही. त्यामुळे व्यावसायिक शिक्षण पूर्ण

करणान्या विद्यार्थ्यांना बारावीत गणित, विज्ञान हे ऐच्छिक विषय घेता येणार आहेत. त्यावेळी अन्य विषयातील एखादा विषय कमी करता येईल. परिणामी या अभ्यासक्रमाच्या बारावीच्या विद्यार्थ्यास अभियांत्रिकी, वैद्यकीय किंवा अन्य शाखांना जाण्याकरिता 'सीईटी' देता येणार आहे. त्याशिवाय इतर शाखांनाही प्रवेश घेता येईल,"

अशी माहिती उच्च शिक्षणमंत्री राजेश टोपे यांनी दिली.

बारावीनंतर व्यावसायिक शिक्षण पूर्ण करणाऱ्यांना पुढे पदवी, पदव्युत्तर पदवी घेण्यासाठी स्वतंत्र विद्यापीठाची स्थापना करण्यात यावी, अशीही शिफारस समितीने सरकारला केली आहे. चीनमध्ये १००, जर्मनीत १६० विद्यापीठे अस्तित्वात आहेत. व्यावसायिक शिक्षणाचे

विद्यापीठ अस्तित्वात आल्यास 'क्रेडिट पद्धत' राज्यात लागू करता येईल. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना हवा तो अभ्यासक्रम शिकता येणार आहे. राज्यातील व्होकेशनल अभ्यासक्रम शिकविणाऱ्या विविध संस्थांचा प्रसार, नियमन, विकास व व्यवस्थापन करण्यासाठी 'महाराष्ट्र व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण कायदा'ची शिफारस समितीने केली आहे. यासंदर्भात मुख्यमंत्र्यांशी चर्चा झाली असून, त्याचे सादरीकरण केले जाईल. मंत्रिमंडळाची व्यवसाय शिक्षणाच्या कायद्याला मंजूरी घेतल्यानंतर पावसाळी अधिवेशनात कायदा मांडला जाईल. त्यावेळी मंजूर न झाल्यास हिवाळी अधिवेशनात मंजूरी घेतली जाईल. त्यानंतर पुढील वर्षी जुलैपासून हा अभ्यासक्रम राबविला जाईल, असेही ते म्हणाले.

कायदानुसार व्यावसायिक अभ्यासक्रम राबविणाऱ्या संस्थांचे नियमन करण्यासाठी 'महाराष्ट्र व्यवसाय शिक्षण आयोग' (एमव्हेक) स्थापावा, तसेच 'महाराष्ट्र व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण गुणवत्ता नियमन किंवा मूल्यांकन परिषदे'ची स्थापना करण्याची शिफारस केल्याचे त्यांनी सांगितले. आठवी ते बारावीमार्फत कोणते व्होकेशनल अभ्यासक्रम राबविले जात आहेत याकरिता स्वतंत्र विभाग काम करेल. बारावीनंतर पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाच्या नियोजनासाठी स्वतंत्र विभाग, औद्योगिक क्षेत्राबरोबर सामंजस्य करार करण्यासाठी स्वतंत्र विभाग असेल. असंघटित क्षेत्रातील ९३ टक्के कामगारांना प्रशिक्षित करण्यासाठी त्यांना त्यांच्या क्षेत्राशी निगडित प्रमाणपत्र देण्यासाठी स्वतंत्र विभाग तयार केला जाईल. अशा प्रकारे विविध कामांची जबाबदारी पेलण्यासाठी आयोगाच्या छत्राखाली स्वतंत्र विभाग तयार करण्यात येतील, असेही स्वाती मुजुमदार यांनी सांगितले.